

Piiblitemalised pildid

MAI MURDMAA "CREDO" ESTONIA TEATRIS

"Maarja Magdaleena" püüab taasluua silda Jumala juurde.

Foto: Gunnar Vaidla

Murdmaa loomingus on kesksel kohal inimsuse teema. Ikka ja jälle jälgib ta eri vaatenurkadest Inimeseks saamise ja olemise küsimust. Seekord, 24. novembril esietendunud "Credos", on sellele temaatikale liginetud religioosest lähtekohast.

Etendus koosneb kahest osast, mille esimene pool — "Kaotatud paradisis" — demonstreerib kurjusesse uppunud maailma ja teine — "Maarja Magdaleena" — püüab andestuse kaudu taasluua silda Jumala juurde.

"KAOTATUD PARADIISI" algus viib meid ajatusse ja ruumipiirideta maailma, mis on vaid kahe inimolendi päralt. Veel pole toimunud polaarset jagunemist meheks ja naiseks, on vaid iseennast ja oma kaaslast tundma õppiv inimene. Sellesse idüllilise siugleba Madu õunaga, ja tema hetkeline peatus turiseisus, jalad rombi moodustades ülal, punane õun ahvatlevalt nende vahel, on seksuaalsuse ja viljakuse sümbol, mis eriti levinud india tantristlikus traditsioonis. Nii sünnib Kurjus siia maailma seksuaalsuse ja inimeste soolisuse kaudu. Ajatusest saab aeg — eeslaval kohal libiseb hiigelpendel, mis meie elupäevade pikkust halastamatu ühetaolisusega möödab, — ja algab

Meeldiva mulje jätvavad kõik osatäitjad, olgu siis Tatjana Voronina või Inna Sõrmus Eevana, Vitali Nikolajev või Vladimir Klepinin Aadamana, Tatjana Kilgas või Kai-re Kasetalu Maona. Murdmaa otsib teatud tüüpe ja, need leidnud, kasutab sarnastes rollides. Tatjana Kilgas on väga plastiline tantsija (kuigi kõik selgroolülid ei liigu võrdse vabadusega), ent kas on ikka mõtet teda ekspluateerida prostituudina selle lõpmatutes variantides? Tantsijanna on tunduvalt andekam ja huvitavam kui see üks, talle juba külge kleepuma hakkav mask.

Ka trupp täidab oma rolli korralikult, kuigi pisut rohkem modernset kehahatunnetust suurema väljendusrikkuse nimel ei teeks paha. Ega muidu töötaks Murdmaa lavastuste repetiitorina meie modernispetsialist Saima Kranig. Lavastus oleks veelgi efektsam, kui tantsijad õpiksid paremini kasutama raskuse ülekandmist, energia juhtimist ühest kehaosast teise, koormuseta lihaste lõdvestamist.

Vastukaaluks "Kaotatud paradisis" pessimismile, sümboliterohkusele ja kohati kuhjunud tegevusega maailmale püüab "MAARJA MAGDALEENA" andestamise kaudu leida tee Jumala ja iseenda juurde. Penderecki muusika avangardistlikud helid rõhutavad võõrandust. Bach'i muusika kuulub hoo-

poetilisi kujundeid ja olla laaval ilus. Aga Magdaleena kuju on vastuolulise. Patuse elu mahajätmine vaevalt et saab lähtuda hetkeimpulsist, muidu poleks maailm täis naudinguga patust püherdavaid inimesi. Magdaleena teine, leinamonoloog on pinnapealne ja ilutsev. Me kõik teame, et Kaie Kõrb on väga andekas tantsija, aga ta võiks olla ka Suur Tantsija. Selleks veendumuseks on tuge andnud vaid üksikud stseenid, kus baleriinil pole olnud võimalik olla lihtsalt ilus, nagu nõiaaks muutumise stseen "Meistris ja Margaritas" või osatäitmine "Preili Julie's". Selleks oleks vaja keerukat dramaturgiat ja mitmekihilist rolli, lisaks julgust olla tõe nimel inetu.

Teine suur küsitavus on Jeesuse lavale (või filmides kinolinale) toomine. On selge, et keegi ei ole suuteline olema Jumala Poeg, ja isegi vaid inimliku tahu kehastamine nõuab karismaatilisemat isikut kui Viesturs Jansons või Peteras Skirmantas. Sellega ei taha ma väita, et nad halvasti tantsiksid, vastupidi, Jeesuse soolo annab mõlemale hea võimaluse omandatud balletiharidust näidata, aga kas see on just see kõige õigem koht?

Teose lõpuosa, kiituselaul, väljendab suurepäraselt äsja kristlaseks saanu rõõmsat üllatust. Bach'i muusika meloodiaionit neeeldades on Murd-

pio inimene. Sellesse itulli sügled Madu õunaga, ja tema hekeline peatus turiseisus, jalad rombi moodustades ülal, punane õun ahvatlevalt nende vahel, on seksuaalsuse ja viljakuse sümbol, mis eriti levinud india tantristlikus traditsioonis. Nii sünnib Kurjus siia maailma seksuaalsuse ja inimeste soolisuse kaudu. Ajatusest saab aeg — eeslava kohal libiseb hiigelpendel, mis meie elupäevade pikkust halastamatu ühetaolisusega möödab, — ja algab pikk pagendus piiritletud maailmas. Järgmised pildid toovad silme ette patte, mida kõiki seob seksuaalsuse niit: mehelik domineerimistahe ja sõjaka militaarsuse sünn, mõttelaiskuse tardunud olek, kabaree- või kasiinomaailma lihalkitud lõbud. Kuradi/Mao piitsaplaksude saatel lähevadki inimesed mööda laia teed põrgu, milleks siin on trepp orkestriauku. Ja lõpuks on ahistatud, iseenesest ja teistest võõrdunud inimesed, kes ei suudagi tahta tagasiteed leida, määratud mattuma Kurjuse kõikjale ulatuva kätte alla.

Kogu teos kõneleb modernses tantsukeeles, mis osaliselt tingitud ka muusikast (Penderecki) ja mida võib võrrelda kerges slängis rääkimisega. Kuigi tänapäeval on piirid tantsustiilide vahel üsna hägused, ei oleks seda päris õige nimetada modernitantsuks, mille lähtepunkt on seestpoolt väljapoole ning koreograafia sünnib individuaalse keha impulsside järgimisest, mitte aga välisest visioonist. Murdmaa lähtub just välisest ekspressiivisusest, talle on omased teatav maalilisus ja eredad värvid.

nig. Lavastus oleks veelgi efektsam, kui tantsijad õpiksid paremini kasutama raskuse ülekandmist, energia juhtimist ühest kehaosast teise, koormuseta lihas- te lõvestamist.

Vastukaaluks "Kaotatud paradüüsi" pessimismile, sümboliterohkusele ja kohati kuhjunud tegevusega maailmale püüab "MAARJA MAGDALEENA" andestamise kaudu leida tee Jumala ja iseenda juurde. Penderecki muusika avangardistlikud helid rõhutavad võõrandumist, Bach'i muusika kuulub hoopis harmoonilisesse maailma. Sama vastandus esineb ka koreograafilises keeles, sest "Maarja Magdaleena" on üksikutele puhtplastilistele ja pantomiimsetele võtetele vaatamata väga klassikaline, esindades Murdmaa loomingu neoklassikalist tahku.

Teos algab pildikesega evangeeliu- mist, kus variserid nõuavad abielurik- kija naise (balletis Magdaleena) kivi- dega surnuks viskamist, aga Jeesuse ütluse "Kes teist on patuta, heitku esi- mene kivi" peale häbistatult üksshaaval lahkuvad. Järgnev stseen Jeesuse ja Magdaleena vahel illustreerib teist Pü- hakirja lugu: patune naine kuivatab juustega Jeesuse jalgu. Järgnevad Magdaleena monoloog, Jeesuse soolo ja ristilöömine, Magdaleena teine soolo ja Magnificat — usku pöördunute ülis- tuslaul Jumalale.

Ajakirjandusest kostis, et Magda- leena roll on mõeldud Kaie Kõrbile. Kui nii, siis jääb mulje, et Murdmaa usaldab tantsija väliseid parameetreid, nagu tema kaunid pikad käed ja ime- ilusad arabeskid, oskust luua väliselt

Jumala Poeg, ja isegi vaid inimliku tahu kehastamine nõuab karismaatili- semat isikut kui Viesturs Jansons või Peteras Skirmantas. Sellega ei taha ma väita, et nad halvasti tantsiksid, vastupidi, Jeesuse soolo annab mõlema- le hea võimaluse omandatud balletiha- ridust näidata, aga kas see on just see kõige õigem koht?

Teose lõpuosa, kiituselaul, väljen- dab suurepäraselt äsja kristlaseks saa- nu röömsat üllatust. Bach'i muusika meloodiajoont peegeldades on Murd- maa loonud kujundid, mis on lihtsad ja kõigile arusaadavad. Trupp on üle pika aja tõepoolest naudinguga asja juures ning tema tantsurõõm nakatab.

Suurepärane, et Murdmaa on leid- nud endale niivõrd huvitavad kaasloo- jad-kunstnikud, nagu seda on Andris Freibergs Lätist ja Lloyd Sobel Ameerika Ühendriikidest, kes mitte ainult ei toeta koreograafi mõtteid, vaid loovad oma vahenditega täiendavaid kujundeid. Ometi ei suuda ka nemad päästa balletiõhtut teatavast loosung- likkusest ja skemaatilisusest. See tões- tab tööka, et nagu filmis režissöör, nii on balletis autoriks koreograaf-lavasta- ja, ka siis, kui kõigil ülejäänud kunst- nikel (helilooja, kujundajad, tantsijad) on väga oluline roll kaasa rääkida.

Kiitust väärib Murdmaa siiras püüud avada religioosseid tõesid tantsu- vahenditega ja ülistada Issandat mitte ainult sõnade, vaid kogu kehaga. Jääme ootama järgmist tunningust!

HEILI EINASTO